

WŁOCŁAWSKI PRZEGLĄD EKOLOGICZNY

EKO WIEŚCI

NR 3(9)2009

KWARTALNIK

PL ISSN 1640-0801

ECOSURVIVAL
na Skrwie

OBRĄCZKOWANIE PTAKÓW

WAKACJE
Z EKOLOGIĄ

GOSPODARKA ODPADAMI
W POWIECIE ALEKSANDROWSKIM

KOLONIA LĘGOWA
KORMORANA CZARNEGO

KONKURS

Czasopismo wydawane jest od września 1998 roku.
© Copyright by Włocławskie Centrum Edukacji
Ekologicznej, Włocławek 2000

UWAGA!!!

Włocławskie Centrum Edukacji Ekologicznej
zaprasza do współpracy.
Instytucje, organizacje i osoby działające na rzecz
ochrony środowiska naturalnego mogą zamieszczać
na naszych łamach swoje artykuły wraz ze zdjęciami.
Materiały do druku nie powinny przekraczać
3 stron maszynopisu w formacie A4.
Redakcja nie odsyła dostarczonych materiałów i nie
ponosi odpowiedzialności merytorycznej za treść
artykułów oraz zastrzega sobie prawo zmian
wynikających z wymogów druku.

Wydawca:

Włocławskie Centrum Edukacji Ekologicznej
ul. Okrężna 2c, 87-800 Włocławek,
tel./fax (054) 411-10-25
Nasze konto:
BOŚ I O/W-ek 15401069-52009-27006-00
NIP: 888-22-21-580
e-mail: wceewloclawek@inet.net.pl

Zespół Redakcyjny:

Waldemar Nowakowski (redaktor naczelny)
Mária Palińska, Monika Pawlak

Skład:

Waldemar Nowakowski
Monika Pawlak

Opracowanie merytoryczne:

Violetta Kuś

Opracowanie graficzne i łamanie:

Dorota Magier

Zdjęcia na okładce i ostatniej stronie:

Waldemar Nowakowski

Wydano przy pomocy finansowej
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony
Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu

oraz Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Realizacja wydawnicza:

IEGA

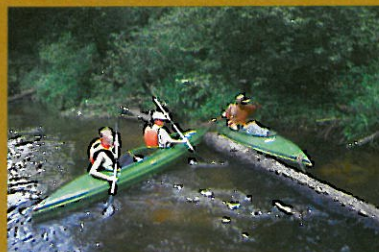
OFICyna WYDAWNICZA
WŁOCŁAWSKIEGO
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

87-800 Włocławek, pl. Wolności 20
tel./fax. (054) 231 45 51
www.wtn.wloclawek.pl, e-mail: legat@wtm.wloclawek.pl

EKO WIEŚCI

1. W skrócie... 3

2. Ecosurvival na Skrwie 5

3. Obrączkowanie ptaków
w powiecie włocławskim
przez członków Włocławskiego
Klubu Ornitologicznego 10

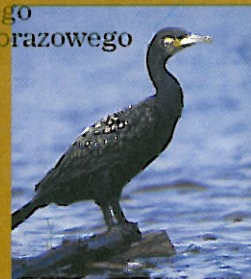
4. Wakacje z ekologią 13

5. Program dualnej zbiórki
odpadów dla miasta Włocławka 14

6. Gospodarka odpadami
w powiecie aleksandrowskim 15

Studia

7. Kolonia lęgowa
kormorana czarnego w okolicy
Brudzeńskiego
Parku Krajobrazowego 17

8. Jak pisać poprawnie artykuły
o ochronie środowiska, ekologii,
ochronie przyrody? 21

EKO NOWOŚCI

Konferencje

Zwierzyna drobna jako elementy bioróżnorodności środowiska przyrodniczego

W dniach 7-9 października 2000 roku w Sali Audytoryjnej Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej odbyła się II Krajowa Konferencja na temat: „Zwierzyna drobna jako elementy bioróżnorodności środowiska przyrodniczego”. Organizatorami konferencji byli: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, Włocławskie Towarzystwo Naukowe, Włocławskie Centrum Edukacji Ekologicznej, Zarząd Okręgowy Polskiego Związku Łowieckiego we Włocławku, przy współpracy z Województwa Kujawsko-Pomorskim, Zarządem Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Zarządem Głównym Polskiego Związku Łowieckiego, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu, uczelniami — UMK w Toruniu, ATR w Bydgoszczy, WSHE we Włocławku, prezydenta miasta Włocławka, Banku Ochrony Środowiska S.A. — Oddział we Włocławku, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. Konferencję zaszczyli swoją obecnością zaproszeni przez organizatorów goście: Senator RP, prezes NREL dr Ireneusz Michaś, senator RP Ryszard Jarzembowski, wicemarszałek województwa kujawsko-pomorskiego Władysław Kubiak, krajowy duszpasterz rolników ks. bp. dr Roman Andrzejewski, przedstawiciel ministra środowiska, wicedyrektor Departamentu Leśnictwa Ochrony Przyrody i Krajobrazu dr Zygmunt Krzemiński, przedstawiciel generalnego dyrektora Lasów Państwowych mgr inż. Jan Błaszczuk, przewodniczący Rady Nadzorczej WFOSiGW w Toruniu mgr inż. Jan Ostapiuk i przedstawiciel dyrektora regionalnego Lasów Państwowych w Toruniu mgr inż. Piotr Beszterda.

Minister środowiska Antoni Tokarczuk skierował do uczestników konferencji odrębny list, życząc owocnych obrad. Konferencję przewodniczył prezes Włocławskiego Towarzystwa Naukowego prof. dr hab. med. Szymon Kubiak. Referat wprowadzający wygłosił przewodniczący Zarządu Okręgowego PZŁ we Włocławku mgr Grzegorz Wiśniewski. Odbyły się cztery sesje referatowe pod przewodnictwem: — prof. dr hab. Romana Dziedzica z Katedry Ekologii i Hodowli Zwierząt Łownych Akademii Rolniczej w Lublinie, — prof. dr hab. Andrzeja Przystalskiego z Wydziału Biologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, — dr inż. Witolda Brudnickiego z Wydziału Zootechnicznego Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy, — mgr Grzegorza Wiśniewskiego Przewodniczącego Zarządu Okręgowego PZŁ we Włocławku. Wygłoszono 26 referatów. Tematyka poszczególnych referatów dotyczyła następujących zagadnień: — ogólnej oceny sytuacji zwierzyny drobnej (czynników redukcyjnych),

II Krajowa Konferencja „Zwierzyna drobna jako elementy bioróżnorodności środowiska przyrodniczego”.
Od lewej: Józef Biernat, Władysław Kubiak, Roman Andrzejewski, Grzegorz Wiśniewski, Szymon Kubiak, Ryszard Jarzembowski, Ireneusz Michaś, Jan Błaszczuk, Piotr Beszterda

- stanu zdrowotnego populacji zająca,
- znaczenia bobra europejskiego w renaturyzacji i odtwarzaniu bioróżnorodności środowisk podlegających silnej antropopresji,
- stanu populacji ptaków drapieżnych w Borach Tucholskich,
- charakterystyki miejsc gniazdowania sroki,
- drapieżnictwa na kuropatwach,
- oceny stanów, zagęszczenia i składu pokarmowego lisa,
- polowania, jako elementu regulującego stany liczebne drapieżników na przykładzie lisa,
- oceny sytuacji poszczególnych gatunków zwierzyny drobnej w opinii społecznej,
- propozycji rozwiązań ekonomicznych w zakresie możliwości finansowania przedsięwzięć mających na celu ratowanie zwierzyny. Przez cały czas konferencji odbywała się sesja plakatu na temat zająca, kuropatwy, bażanta, lisa i jastrzębiowatych Accipitridae. Zaprezentowane zostały również tablice propagujące poszczególne gatunki zwierzyny i oddziałujące na nie czynniki redukcyjne. Osoby zainteresowane tematami poszczególnych referatów będą się mogły z nimi zapoznać po opublikowaniu materiałów pokonferencyjnych.

Ochrona i zarządzanie zasobami naturalnymi w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu kujawsko-pomorskiego

W dniu 24 października 2000 roku w sali dydaktyczno-konferencyjnej Włocławskiego Centrum Edukacji Ekologicznej odbyła się konferencja na temat: „Ochrona i zarządzanie zasobami naturalnymi w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu kujawsko-pomorskiego”. Organizatorem konferencji było Włocławskie Centrum Edukacji Ekologicznej. Konferencję przewodniczył dr Zbigniew Brenda. Referaty wygłosili: — dr Zbigniew Brenda — Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego „Wybrane problemy ochrony

środowiska w strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego”;

— mgr Anna Ociepa — kierownik Biura Departamentu Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego „Opłaty za gospodarce korzystanie ze środowiska i za wprowadzanie w nim zmian”;

— mgr inż. Maria Balakowicz — Wydział Ochrony Środowiska Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy Jednostka Zamiejscowa we Włocławku, „Nowe kierunki ochrony przyrody w województwie kujawsko-pomorskim”;

— mgr Wojciech Kuliński — zastępca prezesa Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, „Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej źródłem finansowania inwestycji ekologicznych”;

— mgr inż. Andrzej Drozdowski — dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych Brudzeńskiego i Gostynińsko-Włocławskiego „Zarządzanie i ochrona przyrody na przykładzie Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego”;

— mgr Dorota Chabasińska — Zespół Parków Krajobrazowych Brudzeńskiego i Gostynińsko-Włocławskiego „Źródła finansowania ochrony środowiska”.

Osoby zainteresowane tematami poszczególnych referatów będą się mogły z nimi zapoznać po opublikowaniu materiałów pokonferencyjnych.

Warsztaty

Leśne Kompleksy Promocyjne
— zasady funkcjonowania i gospodarowania na terenach leśnych a ochrona przyrody

W dniu 26 września 2000 roku odbyły się w sali dydaktyczno-konferencyjnej Włocławskiego Centrum Edukacji Ekologicznej warsztaty dydaktyczne na temat: „Leśne Kompleksy Promocyjne — zasady funkcjonowania i gospodarowania na terenach leśnych a ochrona przyrody”. Organizatorami warsztatów byli Włocławskie Centrum Edukacji Ekologicznej oraz Zespół Parków Krajobrazowych Brudzeńskiego i Gostynińsko-Włocławskiego.

Referaty wygłosili:

— dr Maria Dombrowicz — dyrektor Wydziału Ochrony Środowiska Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy „Leśnictwo zgodne z naturą”;

— dr Roman Dysarz — Wojewódzki Konserwator Przyrody „Przyrodnicze i sozologiczne uwarunkowania polityki ekologicznej ze szczególnym uwzględnieniem gospodarce leśnej i ochrony zasobów przyrodniczych”;

— mgr inż. Mieczysław Olewnik — Nadleśnictwo Kowal „Zasady gospodarowania na terenach leśnych. Teoria i praktyka na przykładzie Nadleśnictwa Kowal”;

— mgr inż. Rafał Marczak — Nadleśnictwo Kowal „Rejon hodowlany zwierzyzny łownej w Nadleśnictwie Kowal”, mgr inż. Mirosław Markowski — Kampinoski Park Narodowy „Raport z dotychczasowego przebiegu programu reintrodukcji rysia w KPN”.

Wykłady

Przyroda Ukrainy Wschodniej

W dniu 26 października 2000 roku we Włocławskim Centrum Edukacji Ekologicznej odbył się wykład na temat „Przyrody Ukrainy Wschodniej” wygłoszony przez profesora zoologii Aleksandra Koszelewa z Uniwersytetu w Melitopolu. A. Koszlew, znany ukraiński ornitolog, mający na swoim koncie wiele publikacji z zakresu ekologii ptaków, mówił na temat szeroko rozumianej bioróżnorodności Ukrainy, oraz problemów związanych z ochroną awifauny tego kraju.

Na początku swojego wystąpienia, posługując się mapą Ukrainy, prelegent opisał obszar swoich badań — okolice Melitopolu, a w dużej części wybrzeże Morza Azow-

skiego. Zebrani mieli okazję usłyszeć bardzo wiele ciekawych informacji na temat ptaków Ukrainy, statusu wybranych, często zagrożonych gatunków. Profesor, będący specjalistą od awifauny wodno-błotnej, koncentrował się głównie na obszarach Ukrainy Wschodniej, które mają bardzo duże znaczenie jako tereny rozrodu lub zimowania ptaków, lub stanowią dla nich ważne obszary żerowiskowe podczas wiosennej lub jesiennej wędrówki. Wymienione tutaj zostały nazwy Mołocznyj Liman, południowe wybrzeże Krymu — miejsce rozrodu kormorana czubatego (*Phalacrocorax aristotelis*), zatoka Siwasz, będąca ważnym miejscem lęgowym dla mew Laridae, z których bardzo rzadki gatunek to mewa orlica (*Larus ichthyetus*), która tam właśnie odbywa lęgi; jest to również znaczące miejsce dla przelotnych siewek (*Charadrii*). A. Koszlew zwrócił uwagę na zagrożenia ze strony działalności człowieka dla podstawowych habitatów wodno-błotnych, oraz zwrócił uwagę na fakt negatywnego oddziaływania zbiorników zaporowych na zgrupowania ptaków doliny rzecznej. Komentarz słowny został wzbogacony pokazem slajdów z Ukrainy, oraz filmem prezentującym zachowania godowe żurawi stepowych (*Antropoides virgo*) i dropi (*Otis tarda*). Spotkanie, poza celem edukacyjnym, miało służyć nawiązaniu kontaktów oraz wymianie doświadczeń naukowych między polskimi i ukraińskimi przyrodnikami.

Imprezy ekologiczne

Akcja Sprzątania Świata — Polska 2000

Włocławskie Centrum Edukacji Ekologicznej współuczestniczyło w organizowaniu w dniach 8–10 września 2000 roku na terenie miasta i powiatu włocławskiego Akcji Sprzątania Świata — Polska 2000. Śmieci zbierano m.in. w lasach, na poboczach dróg i nad brzegami jezior.

W akcji prowadzonej z Zespołem Parków Krajobrazowych Brudzeńskiego i Gostynińsko-Włocławskiego i Nadleśnictwem Kowal, udział wzięły szkoły podstawowe w Skokach Dużych, Modzerowie, Smólniku, Warząchewce, Kowalu, Baruchowie, Zespół Szkół Rolniczych w Kowalu, pracownicy administracji Lasów Państwowych i Zakłady Usług Leśnych. Ogółem uprzątnięto teren o powierzchni 555 ha. Zebrano 27 ton odpadów stałych, 228 worków i jeden duży kontener. Nieczystości zostały wywiezione na wysypiska śmieci przez ZUL, lub złożone w kontenerach wystawionych przez Urzędy Gmin. W akcji brało udział około 1600 osób. Nagrody uzyskały najbardziej aktywne szkoły: SP w Baruchowie, SP w Smólniku, SP w Czarnem, SP w Warząchewce Polskiej.

Wystawy

W dniach od 18 sierpnia–05 października 2000 roku w Salonie Młodych Galerii Sztuki Współczesnej we Włocławku prezentowana była wystawa pt. „Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy w fotografii autorstwa Piotra Twardowskiego”. Znakomite zdjęcia przyrodnicze P. Twardowskiego (pracownika BiGWPK), który od wielu lat zajmuje się z dużym powodzeniem fotografowaniem przyrody, powiększone i oprawione w ramy prezentowały faunę i florę Parku. Na uroczyste otwarcie przybyło wielu zaproszonych gości, m.in. prezydent Stanisław Wawrzonkoski, dyrektor BiGWPK Andrzej Drozdowski oraz przedstawiciele prasy i radia. Aktualnie wystawa w nieco skromniejszej formie prezentowana jest we Włocławskim Centrum Edukacji Ekologicznej. Wszystkich zainteresowanych zapraszamy do jej obejrzenia.

ECOSURVIVAL

na Skrwie

Wakacje to dla wielu z nas okazja do spotkań z przyrodą, szczególnie wtedy, gdy możemy podziwiać piękne krajobrazy i obserwować z bliska różne gatunki zwierząt i roślin. Niestety, coraz częściej duża presja na przyrodę ze strony ludzi nie wychodzi jej na zdrowie. W górach, w lasach, nad rzekami i jeziorami tysiące „wypoczywających” pseudoturystów i rekreacyjnszy zostawia tony śmieci, niszczy bezmyślnie roślinność, zakłóca spokój różnym gatunkom zwierząt, wchodząc nawet na obszary objęte ochroną – w rezerwach i w parkach narodowych.

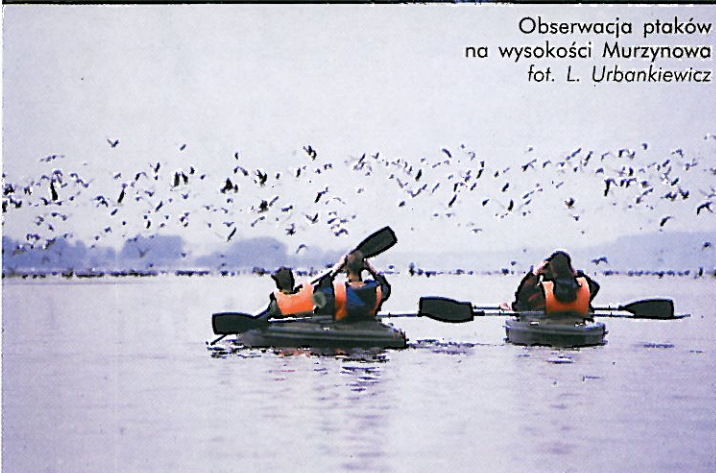
Nasza baza — strażnica BPK w Murzynowie
 fot. L. Urbankiewicz

Początek i koniec kajaków
 w Brudzeniu
 fot. L. Urbankiewicz

Obserwacja ptaków
 na wysokości Murzynowa
 fot. L. Urbankiewicz

Widok na Skrwę Ośrodek Jeździecki w Ciersze
 fot. L. Urbankiewicz

Aprzecież można inaczej. Własne, a być może i cudze śmieci możemy pozbierać do worka i wyrzucić do najbliższego śmietnika. Przyrodę należy podziwiać i poznawać również w rezerwach i parkach narodowych, ale poruszając się po wyznaczonych trasach i zachowując ciszę. Naprawdę niewiele potrzeba aby znacznie ograniczyć dewastację i tak już zubożałego w gatunki roślin i zwierząt środowiska przyrodniczego.

Dostrzegając te problemy, Włocławskie Centrum Edukacji Ekologicznej prowadzi od dwóch lat w miesiącach wakacyjnych terenowe zajęcia z zakresu edukacji ekologicznej dla dzieci, młodzieży i dorosłych, połączone z rekreacją i wypoczynkiem. Program „Ecosurvival — edukacja ekologiczna w rekreacji i turystyce: spływ kajakowy” realizowany jest na rzece Skrwie Prawej, która płynie przez rezerwat „Sikórz”, znajdujący się na terenie Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego, na granicy dwóch województw: kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego.

Miejsce to zostało wybrane do prowadzenia takich zajęć nie bez powodu. Brudzeński Park Krajobrazowy zaliczany jest do obszarów przyrodniczo cennych, pomimo, że znajduje się 17 kilometrów od granic miasta Płocka. Bliskie sąsiedztwo tak dużej aglomeracji wpływa w niekorzystny sposób na przyrodę Parku. Na niewielkiej przestrzeni można obserwować takie oddziaływania człowieka na środowisko, które na wielu innych terenach są rozproszone i trudne do zauważenia. Nie bez znaczenia są również walory krajobrazowe BPK, jak również samej Skrwy, która, płynąc na długości ponad stu kilometrów, jest dobrym wskaźnikiem stanu czystości wód powierzchniowych na tym terenie. Dodatkowym atutem tego miejsca jest to, że w modelowej skali można zapoznać się z różnymi procesami zachodzącymi w przyrodzie, gdzie indziej trudnymi do obserwacji ze względu na dostępność terenu.

Dzięki życzliwości Dyrekcji Zespołu Parków Krajobrazowych Brudzeńskiego i Gostynińskiego-Włocławskiego oraz Władz Uniwersytetu Warszawskiego udostępniono nam do prowadzenia zajęć strażnicę BPK, a także salę dydaktyczną oraz infrastrukturę gastronomiczną i sanitarną Stacji Terenowej Mazowieckiego Obserwatorium Geograficznego Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego w Murzynowie. Stacja wyposażona jest w oczyszczalnię biologiczną oraz panele słoneczne do podgrzewania wody przeznaczonej do celów sanitarnych.

Realizując program staramy się łączyć w nim różne atrakcyjne formy turystyki i rekreacji z edukacją ekologiczną. Dzięki osobistemu zaangażowaniu wielu osób, udało nam się w bieżącym roku uruchomić spływ na najbardziej atrakcyjnym pod względem turystycznym i przyrodniczym odcinku

z Brudzenia Dużego do Murzynowa. Skrwa płynie na tym odcinku przez rezerwat przyrody „Sikórz”, który jest jednym z najbardziej wartościowych pod względem przyrodniczym zakątków Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego. Skarpa rzeczna doliny Skrwy osiąga tu nawet powyżej 40 metrów wysokości, tworząc w wielu miejscach nad samą wodą pionowe obrywy, co uniemożliwia wydostanie się z nurtu rzeki na brzeg. W innych miejscach zbocza uformowane są w postaci terasów lub pagórków poprzecinanych jarami. Jest to wyjątkowo malowniczy odcinek Skrwy. W jej wartkim i zmiennym nurcie znajdują się powalone, w ciągu wielu lat, wichurami pnie oraz zwały powyrywanych z korzeniami drzew, tworzące trudne do sforsowania wykroty. Zbocza skarp porasta bogaty gatunkowo las grabowo-dębowy składający się ze starego drzewostanu, oraz wiele ciekawych roślin rosnących w strefie runa leśnego. Obserwować tu można różne gatunki ssaków i ptaków, w tym zimorodka, który stanowi prawdziwy klejnot przemykający swym szybkim lotem wśród zieleni nadbrzeżnych drzew.

Pokonywanie wodą takiego terenu dostarcza sporo wrażeń, ale może przekraczać możliwości osób nie umiejących manewrować kajakiem oraz uczestników, którzy mają ograniczoną sprawność ruchową. W wielu przypadkach może być również niebezpieczne, ze względu na możliwość utonięcia w głębokich dołach wymytych przez nurt, lub doznania urazu w trakcie przeciskania się pod wiszącymi nad rzeką powalonymi pniami drzew.

Jednak w trakcie kolejnych spływów dzięki ogromnej pracy wykonanej przez przewodników, ratowników i wielu uczestników trasa spływu została tak przygotowana, że spełnia obecnie wszystkie wymogi bezpieczeństwa. Naszą ingerencją w rzekę ograniczyliśmy do niezbędnego minimum wycinając w przeszkodach od strony brzegu niewielkie przejścia pozwalające na przeciągnięcie się kajaka wraz obsadą. Jeśli ktoś chciałby utrudnić sobie spływ, może przepływać się przez kłody nie korzystając z ułatwień.

Kolejnym problemem, który udało się nam rozwiązać, było przewożenie kajaków. Pracownik Uniwersytetu Warszawskiego, a zarazem opiekun Stacji, Tomek Caban, który wraz z dr. Witoldem Lenartem i innymi osobami przez wiele lat działał na rzecz zachowania i objęcia ochroną prawną terenów Brudzeńskiego i Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego, skonstruował platformę do kajaków i przewoził je za niewielką opłatą do Brudzenia Dużego, gdzie rozpoczynaliśmy nasze spływy. Udostępnił nam również do zwiedzania starą chatę ludową (muzeum), w której mogliśmy zobaczyć wiele ciekawych przedmiotów używanych przez mieszkańców Murzynowa i okolicznych wsi w okresie

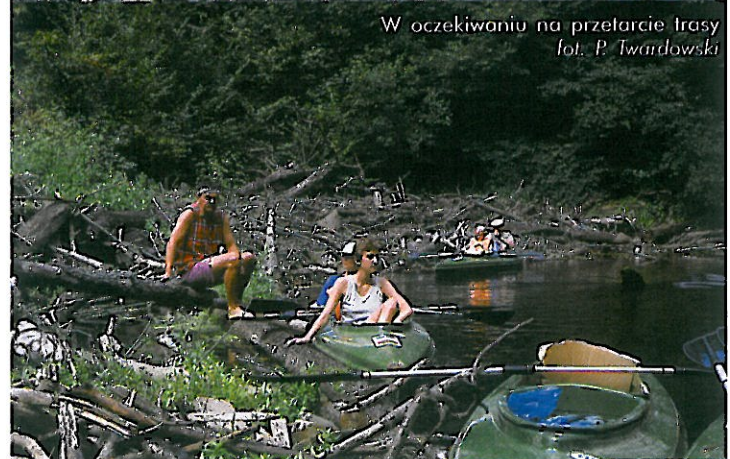
Obserwacja ptaków: czaple białe i siwe
fot. L. Urbankiewicz

Sprawne manewrowanie kajakiem nie jest takie łatwe
fot. L. Urbankiewicz

Nieoczekiwana przeszkoda
fot. M. Nowakowski

W oczekiwaniu na przelazie trasy
fot. P. Twardowski

Powrót z wyprawy
 fot. L. Urbankiewicz

przed i po 1945 roku. Niestety, to dziedzictwo przeszłości niszcząc odchodzi bezpowrotnie w zapomnienie, ponieważ nie ma funduszy na wykonanie pilnych prac konserwatorskich.

Nasza działalność zyskała również przychylność władz samorządowych województwa mazowieckiego w osobie Wicemarszałka Województwa Mazowieckiego — Henryka Kisielewskiego, który przekazał Centrum (w formie darowizny) samochód osobowy marki Polonez. Samochód bardzo się nam przydał do obsługi spływów i służy obecnie do realizacji działań prowadzonych przez

WCEE. Korzystając z okazji chcieliśmy za tę pomoc serdecznie podziękować.

Już drugi rok współpracujemy z Bolesławem Jeziorowskim — właścicielem Zakładowego Ośrodka Jeździeckiego w Cierszewie, który umożliwia nam, w oparciu o bazę jeździecką swojego ośrodka, prowadzenie zajęć nauki jazdy konnej, z których korzystają uczestnicy naszego programu. Wspomaga również wszelkie nasze działania, które zmierzają do poprawy czystości rzeki Skrwy. Sam prowadzi także wiele działań mających na celu zachowanie, ale i promowanie walorów przyrodniczych Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego. Mamy nadzieję, że w kolejnych latach nasza współpraca będzie się nadal rozwijała.

Pomimo, że pogoda w czasie wakacji nie do końca nam dopisała, to w programie „Ecosurvival” wzięło udział 108 osób w wieku od 6 do 65 lat.

Program tegorocznych zajęć obejmował:

pierwszego dnia: wycieczkę na stopień wodny we Włocławku; wycieczkę kajakową do kolonii kormorana czarnego wraz z możliwością obserwowania różnych gatunków ptaków; prelekcję ze slajdami na temat przyrody BiGWPK i reintrodukcji sokoła wędrownego wraz z pokazem sokolniczym — prowadzoną przez pracowników Parku;

Spotkanie z sokolem wędrownym
 fot. W. Nowakowski

drugiego dnia: 25-kilometrowy spływ kajakowy z Brudzenia Dużego do Murzynowa;

trzeciego dnia: naukę jazdy konnej; wędrowki po Brudzeńskim Parku Krajobrazowym; zajęcia terenowe.

Jako osoba współodpowiedzialna za bezpieczeństwo i realizację programu cieszę się, że nie przydarzył się nikomu żaden wypadek i wszyscy, choć czasem bardzo zmęczeni, ale zadowoleni, wróciliśmy do własnych domów. Jest to zasługa szczególnie naszych wspaniałych ratowników: Lesława Urbankiewicza i Zbyszka Szamela. Dziękuję Jerzemu Czernemu za pomoc i wsparcie w prowadzeniu programu. Dziękuję również Marii Palińskiej — dyrektorowi WCEE, Monice Pawlak, Zarządowi WCEE, Kierownictwu Stopnia Wodnego we Włocławku, dyrektorowi mgr. inż. Andrzejowi Drozdowskiemu i pracownikom Zespołu Parków Krajobrazowych Brudzeńskiego i Gostyńsko-Włocławskiego oraz wszystkim osobom, które w jakikolwiek sposób przyczyniły się do pomyślnej realizacji programu w tym roku.

Mam również nadzieję, że udział w programie pozwolił choć w ograniczonym stopniu na zapoznanie się z podstawowymi problemami w zakresie ochrony środowiska w naszym regionie.

Waldemar Nowakowski

Bobry zostawiają również takie ślady
 fot. L. Urbankiewicz

Dlaczego te śmieci znajdują się w wodzie?
 fot. W. Nowakowski

OBRĄCZKOWANIE PTAKÓW

w powiecie
włocławskim
przez członków
Włocławskiego
Klubu
Ornitologicznego

Zaobraczkowany dorosły samiec podróżniczka (*Lusania svecica*)

Młody zimorodek (*Alcedo atthis*)

Pierwsze działania związane z obrączkowaniem ptaków na terenie ówczesnego województwa włocławskiego rozpoczęły się w końcu lat osiemdziesiątych. Współpracownicy Stacji Ornitologicznej w Gdańsku chwytały ptaki, w celu ich oznakowania, na Jeziorze Rakutowskim w Gostynińsko-Włocławskim Parku Krajobrazowym oraz w dolinie Wisły. W przy-

padku jeziora Rakutowskiego łapano głównie ptaki wróblowe (*Passeriformes*) oraz ptaki siewkowe (*Charadriiformes*). Punkt obrączkarski nad tym jeziorem posiada duże znaczenie ze względu na położenie w pradolinie Wisły. Z powodu dużych walorów przyrodniczych, w postaci habitatów warunkujących bytowanie ptaków lęgowych i przelotnych, posiada ono status ostoju o randze europejskiej. Jezioro to, leżące w Niece Kłócieńskiej między polem wycmowym i krawędzią pradoliny jest bardzo ważnym miejscem żerowiskowym i odpoczynkowym dla migrujących ptaków siewkowych i wróblowych. W latach 1999–2000 zostały zorganizowane przez członków Włocławskiego Klubu Ornitologicznego obozy obrączkarskie, w celu chwytania i obrączkowania ptaków. W 1999 roku zaobraczkowano 1137 osobników, z czego większość stanowiły ptaki wróblowe. Sieci rozstawione były w trzcinach oraz w strefie brzegowej jeziora. W 2000 roku oprócz sieci skorzystano również z dziewięć pułapek labiryntowych na ptaki siewkowe. W trzcinach rozstawionych było czternaście sieci na ptaki wróblowe, natomiast w strefie brzegowej umieszczono dodatkowo dwie sieci na ptaki siewkowe. Obóz trwał, podobnie jak w roku poprzednim, 26 dni (w okresie od 28 VII 2000–26 VIII 2000). Sumaryczna liczba załapanych ptaków wyniosła 4244, z czego 120 osobników stanowiły ptaki siewkowe. Uzyskano dużo — bo aż 24 informacji zwrotnych, z których większość stanowiły ptaki zaobraczkowane w 1999 roku, natomiast dwa ptaki posiadały obrączki zagraniczne. Ciekawostką był skandynawski podgatunek podróżniczka (*Luscinia svecica svecica*) z czeską obrączką.

W latach 1999–2000 członkowie klubu kontynuowali obrączkowanie mew srebrzystych/białogłowych (*Larus argentatus/cachinnans*) w kolonii mew na tamie we Włocławku. Oprócz samego obrączkowania i wykonywania pomiarów w 2000 roku pobierany był również materiał do badań genetycznych w celu sprecyzowania statusu taksonomicznego dużych mew gniazdujących na obszarze Polski, gdzie znajduje

się strefa introgresywnej hybrydyzacji populacji południowej (*cachinnans*) oraz północnej (*argentatus*). Kolonia mew we Włocławku jest objęta badaniami od 1993 roku. Stosuje się tutaj znakowanie obrączkami kolorowymi, co w znacznym stopniu zwiększa ilość informacji zwrotnych dzięki temu, że obrączki takie można odczytywać nawet przez lornetkę. W 2000 roku zaobrączkowano 32 dorosłe mewy srebrzyste/białogłowe, z których tylko 19 nie posiadało obrączki, zostały one zaobrączkowane w latach wcześniejszych. Ptaki były chwywane na gniazdach i obrączkowane głównie na przełomie kwietnia i maja za pomocą pułapek nagniazdowych. Niestety, ze względu na duże straty w lęgach nie udało się zaobrączkować piskląt, podczas gdy w 1999 roku zaobrączkowano 100 piskląt w kolonii mew. Sezon lęgowy w 2000 roku był niekorzystny w zasadzie dla wszystkich gatunków mew gnieźdzących się w dolinie Wisły. Podjęto próby obrączkowania mew gniazdujących na wyspie w okolicach Bobrowników, ale tam również zanotowano niski sukces lęgowy, przez co nie udało się zaobrączkować żadnego pisklęcia.

W latach 1999–2000 w jednej z większych w Dolinie Dolnej Wisły kolonii lęgowej rybitw rzecznych (*Sterna hirundo*), znajdującej się na terenie żwirowni w miejscowości Skoki Duże, obrączkowano pisklęta tego gatunku. Zaobrączkowano również pisklęta gnieźdzącej się tutaj mewy czarnogłowej (*Larus melanocephalus*) zwiększającej wyraźnie swoją liczebność na obszarze Doliny Wisły. Wykryto nowe stanowiska tego gatunku: na wyspie w kolo-

Obrączkowanie piskląt mewy srebrzystej na łamie we Włocławku

Dolina Wisły na wysokości Windugi

nii łęgowej śmieszki (*Larus ridibundus*) koło Sochzewki (1–2 par) oraz 5–6 par na nieuregulowanym odcinku Wisły koło Płocka gdzie schwytano i oznakowano kolorowymi obrączkami pisklęta i dorosłe osobniki. Interesującym może być fakt, że jeden z dorosłych osobników złapanych na gnieździe posiadał niemiecką obrączkę.

W okresie zimowym 1999/2000 przeprowadzono akcję obrączkowania bekasików (*Limnocyptes minimus*). Bekasik to gatunek prowadzący wyjątkowo skryty tryb życia. Fakt ten jest główną przyczyną prawie zupełnej nieznamośności jego wędrówek, zimowania oraz strategii pierzenia. Obszar poniżej zapory we Włocławku jest pierwszym stwierdzonym w Polsce stałym zimowiskiem kilku bekasików. Zimą ptaki te spędzają żerując na brzegach nie zamarzających strumyków wypływających z zapory. Podjęto próbę schwytania i zaobrączkowania tego gatunku, dzięki czemu do tej pory udało się oznakować 12 osobników.

W latach 1998–1999 obrączkowaniem objęto również łabędzie nieme (*Cygnus olor*) zimujące na miejskim odcinku Wisły oraz część łęgowej populacji, głównie na obszarze powiatu włocławskiego. Ptaki łęgowe znakowano dodatkowo za pomocą żółtych plastikowych obrączek, które zakładano pisklętom i osobnikom dorosłym. Tak samo jak w przypadku mew ten sposób znakowania ptaków w znacznym stopniu wpływa na liczbę informacji zwrotnych.

W powiecie włocławskim współpracownicy Stacji Ornitologicznej w Gdańsku obrączkują ptaki od ponad

10 lat. Efekt takich działań jest mierzalny w postaci dużej liczby informacji powrotnych, które mówią o tym gdzie zimują ptaki łęgowe lub migrujące przez obszar badań. Możemy również wiele dowiedzieć się na temat powracalności ptaków na miejsce łęgowskie, za przykład może posłużyć Jezioro Rakutowskie i kolonia mew na tamie we Włocławku gdzie corocznie rejestruje się osobniki oznakowane w latach wcześniejszych. Na podstawie odczytów z obrączek zagranicznych można stwierdzić przez jaki obszar migrują osobniki odbywające lęgi u nas, oraz jednocześnie którędy lecą ptaki zaobrączkowane przez nas. Poza tym chwytanie ptaków ma również służyć lepszemu poznaniu ich morfologii, strategii pierzenia, wydatków energetycznych, a także statusu taksonomicznego. Natomiast abstrahując od naukowego kontekstu poznania jest to swego rodzaju przygoda z przyrodą oglądaną z bardzo bliska.

Chcielibyśmy bardzo podziękować za wsparcie i współpracę:

M. Kellerowi, R. Dysarzowi, A. Drozdowskiemu, S. Studzińskiemu, B. Studzińskiej, Ł. Lamentowiczowi, M. Słowińskiemu, P. Twardowskiemu, M. Zielińskiemu, P. Zielińskiemu, M. Czyżak, P. Chylareckiemu, J. Pietrasikowi, A. Gawrońskiemu, A. Wzorek, W. Błędowskiemu, M. Zagalskiej, M. Piotrowskiemu oraz Sekcji Ornitologicznej Koła Naukowego Leśników SGGW z Warszawy, Stacji Ornitologicznej IE PAN w Gdańsku, Włocławskiemu Centrum Edukacji Ekologicznej oraz Zespołowi Parków Krajo-
brazowych Brudzeńskiego i Gostynińskiego-Włocławskiego.

Mariusz Lamentowicz, Krzysztof Kajzer
fot. M. Lamentowicz

Zaobrączkowany młody bąk (*Botaurus stellaris*)

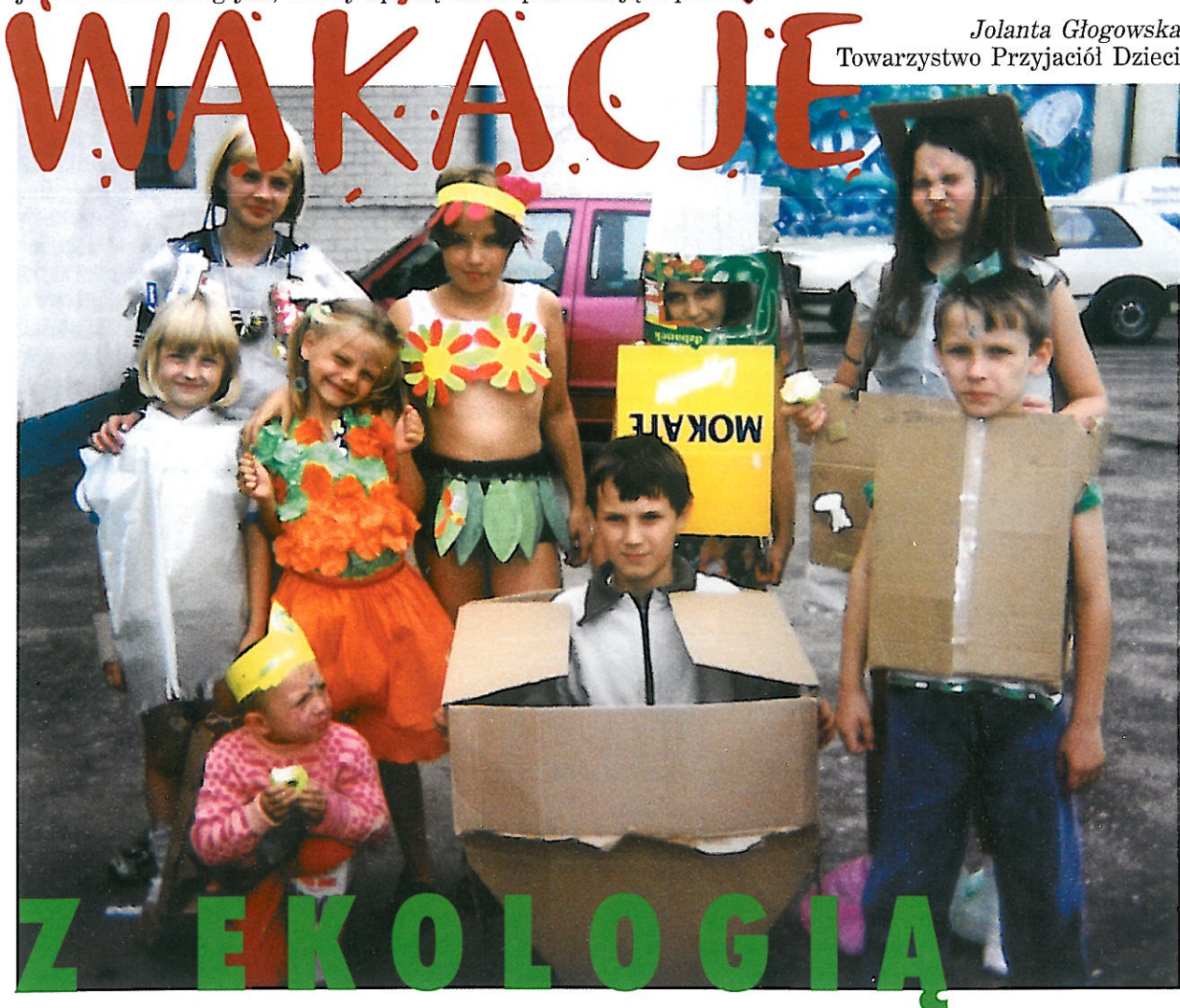
W związku z narastającym bezrobociem coraz więcej dzieci nie ma możliwości skorzystania z wyjazdu na wakacje. Bieda szerzy się w zastraszającym tempie. Dlatego też Towarzystwo Przyjaciół Dzieci we współpracy z Centrum Edukacji Ekologicznej oraz Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej zorganizowało półkolonie dla dzieci z rodzin najuboższych, niewydolnych wychowawczo, zagrożonych patologią. Z tej formy wypoczynku skorzystało 73 dzieci.

Tegoroczna akcja przebiegała pod hasłem „Wakacje z ekologią”. Mimo nieciekawej pogody dzieciaki nie miały czasu na nudę. Program był tak napięty, że każda minuta wypełniona była działaniem. Oplakowano pomieszczenia placówki hasłami zredagowanymi według własnych pomysłów. Dzieci podzielone na grupy wiekowe brały udział w spacerach i wycieczkach. Korzystając z przeblysków słońca, mogły spędzać czas na świeżym powietrzu, jednocześnie podglądając przyrodę. Uczestniczyły w turniejach sportowych oraz w konkursie plastycznym pt. „Kocham przyrodę”, na który wpłynęło 60 prac wykonanych różnymi technikami. Były to makiety parków, ogrodów zoologicznych, plaż, a także ulepianki, wydzieranki i rysunki. Dzieci wykazały dużo zaangażowania podczas oczyszczania obrzeży lasu w dzielnicy Południe. Praca, którą wykonały podczas sprzątania lasu, połączona z zabawą, okazała się aktywną i ciekawą formą rozrywki, kształcącą pozytywne postawy i nawyki. W czasie deszczowej pogody dzieci miały okazję zapoznać się z grą planszową pt. „Ziemię mamy tylko jedną”, a także obejrzeć niektóre filmy z cyklu „Świat wokół nas”. Uroczyste zakończenie odbyło się w Centrum Edukacji Ekologicznej inscenizacją pt. „Kłopoty krasnala w związku ze sprzątaniem Ziemi”, oraz wręczeniem nagród dla uczestników konkursów. Dopelnieniem uroczystego zakończenia był pokaz mody ekologicznej. Większość kostiumów wykonano z odpadów. Najciekawsze pomysły nagrodzono.

Objęcie opieką 73 dzieci to zaledwie kropla w morzu, jeśli chodzi o potrzeby małych włocławian z rodzin najuboższych. Pozostawione bez opieki, pozbawione pozytywnych wzorców są podatne na niekorzystne wpływy środowiska w jakim przebywają. Aby stworzyć im odpowiednie warunki rozwoju, radosne dzieciństwo potrzebne są środki finansowe, a tych ciągle brakuje.

Od września wznowi działalność opiekuńczo-wychowawczą Środowiskowe Ognisko Wychowawcze, które, jak w latach ubiegłych, otoczy opieką dzieci potrzebujące pomocy.

Jolanta Głogowska
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci

PROGRAM DUALNEJ ZBIÓRKI ODPADÓW DLA MIASTA WŁOCŁAWKA

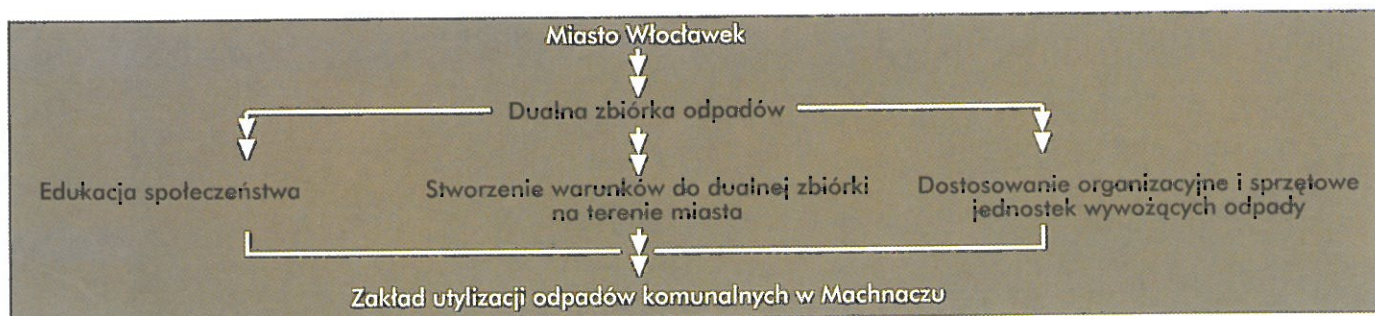
Spotkanie inauguracyjne konkursu zbiórki maku-
latury — międzygminne składowisko odpadów
w Służewie. Referuje prezes PUP EKOSKŁAD
Wiesław Szarecki .

Spotkanie inauguracyjne zbiórki maku-
latury w sali wystaw MCK w Aleksan-
drowie Kujawskim 24 VIII 2000 r. Referuje burmistrz Nieszawy, przewodni-
czący ZGZK Andrzej Nawrocki

Modyfikacja istniejącego systemu segregacji odpadów komunalnych na terenie miasta Włocławka powinna objąć dualną zbiórkę odpadów w systemie dwupojemnikowym. Rozszerzenie Programu Gospodarki Odpadami o ten rodzaj segregacji podyktowane jest uruchomieniem Regionalnego Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w Machnacu, w którym zaprojektowana linia technologiczna będzie przystosowana do przerobu zarówno odpadów suchych, jak i mokrych. Zasadą tej zbiórki będzie więc segregacja odpadów bezpośrednio w miejscu ich powstawania — w gospodarstwach domowych na frakcję „suchą” i frakcję „mokrą”, tzw. *BIO*, która stanowi około 30% całej masy odpadów komunalnych. Pod pojęciem frakcja „sucha” należy rozumieć: opakowania, gazety, tworzywa sztuczne, szkło, metale, tekstylia i inne. Natomiast frakcję „mokrą” stanowią roślinne i zwierzęce resztki żywności, drewno, części roślin, oraz suche liście i trawa. Tak zorganizowana zbiórka pozwoli na odzysk dużych ilości niezanieczyszczonych surowców wtórnych, których wartość handlowa wzrośnie po właściwie przeprowadzonej segregacji w RZUOK. Ponadto gromadzenie odpadów biologicznych w oddzielnych pojemnikach, przyczyni się do uzyskania dobrej jakości kompostu z wysegregowanych odpadów organicznych z możliwością jego dalszego wykorzystania. Konsekwentna realizacja tego programu wraz z właściwym funkcjonowaniem RZUOK pozwoliłaby na osiągnięcie efektywnej segregacji odpadów w ciągu kilku lat w wysokości około 50%, co w efekcie przyczyni się do przedłużenia żywotności wysypiska w Machnacu. W celu realizacji systemu dualnej zbiórki odpadów warunkiem jest stworzenie programu, który zagwarantuje właściwe funkcjonowanie tego systemu. Program dualnej zbiórki odpadów przedstawia poniższy schemat.

PROGRAM DUALNEJ ZBIÓRKI ODPADÓW

HARMONOGRAM WDRAŻANIA PROGRAMU

Wdrażanie programu dualnej zbiórki przewiduje się w okresie sześciu lat od chwili uruchomienia RZUOK. Program ten będzie wprowadzony etapami w poszczególnych rejonach miasta do końca 2006 roku.

PGK „Saniko” nosi się z zamiarem przeprowadzenia wstępnej zbiórki dualnej w Jednostce E (dzielnica Południe), a następnie sukcesywne wdrażanie programu w pozostałych dzielnicach Włocławka, aż do objęcia całego miasta. Planowane procentowe wdrażanie programu przedstawia ją tabela:

Kwartał	% objęcia populacji* w 2001 r. narastająco
I	3
II	6
III	11
IV	15

Rok	% objęcia populacji*
2002	32
2003	49
2004	66
2005	83
2006	100

* Procent objęcia populacji — ustalony na podstawie konieczności zakupu łącznej liczby nowych pojemników 120 l i 240 l około 7350 szt.

Czas wdrożenia programu obejmującego 100% populacji mieszkańców we Włocławku — 6 lat.

Opracowany Program Gospodarki Odpadami dla miasta Włocławka, w którym integralną część stanowi dualna zbiórka odpadów jest programem otwartym z możliwością rozbudowy o nowe moduły.

W przyszłości należy dążyć do rozszerzenia programu o następujące tematy:

a) Zbiórka odpadów szklanych

Odpady szklane są cennym surowcem wtórnym, który można w 100% wykorzystać ponownie. Koniecznym jest stworzenie warunków w mieście do oddzielnego gromadzenia opakowań szklanych poprzez zakup nowych pojemników odpowiednich do tego celu. Odzysk odpadów szklanych dzięki tym pojemnikom przyczyniłby się do wyeliminowania w znacznym stopniu tego surowca z linii sortowniczej, powodując polepszenie parametrów otrzymywanego w zakładzie kompostu.

b) Zbiórka odpadów wielkogabarytowych — typu lodówki, telewizory, meble, porzucone wraki pojazdów mechanicznych.

c) Zbiórka odpadów problemowych — typu baterie, akumulatory, świetlówki i inne.

d) Zbiórka odpadów budowlanych — pochodzących z remontów obiektów i pomieszczeń.

Wioletta Sartanowicz

refent ds. utylizacji odpadów komunalnych

Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „SANIKO” Sp. z o.o.

GOSPODARKA ODPADAMI W POWIECIE ALEKSANDROWSKIM

Dnia 30 października 1997 roku został podpisany przez przedstawicieli Zarządu Gmin Ziemi Kujawskiej w Aleksandrowie Kujawskim akt założycielski Przedsiębiorstwa Użyteczności Publicznej „Ekoskład” Sp. z o.o. z siedzibą w Aleksandrowie Kujawskim na ulicy Słowackiego 8, ze 100% udziałem Związku Gmin Ziemi Kujawskiej.

Przedmiotem działania firmy jest: eksploatacja Międzygminnego Składowiska Odpadów Komunalnych w Służewie, handel surowcami wtórnymi, prowadzenie usług transportowo-sprzętowych, organizowanie i stwarzanie warunków do usuwania odpadów, a także inicjowanie i realizowania polityki proekologicznej.

Realizując powyższe postanowienia Spółka świadczy usługi okolicznym mieszkańcom wynajmując beczkę asenizacyjną, ładowarkę i koparkę ciągnikową.

Selektywna zbiórka odpadów w gminach zrzeszonych w Związku Gmin Ziemi Kujawskiej jest głównym problemem diskutowanym na wielu zgromadzeniach wspólników spółki „Ekoskład”. Wybierane na składowisku ze strumienia odpadów takie surowce, jak: złom stali i ołowiu, częściowo tworzywa sztuczne i stłuczka szklana nie ograniczają w istotny

sposób ilości odpadów gromadzonych na kwaterze balastu. Działająca od niedawna na składowisku w Służewie dość duża prasa do zgniatania objętościowych surowców wtórných, typu butelki PET, makulatura, czy puszki aluminiowe może zmienić tę niekorzystną sytuację.

Zarząd Spółki „Ekoskład” jako jeden z priorytetów, traktuje sprawę ograniczenia ilości nie selekcyjonowanych odpadów komunalnych. Duże nadzieje wiąże z Powiatowym Programem Ochrony Środowiska przyjętym przez Radę Powiatu Aleksandrowskiego, w którym kwestie dotyczące nieczystości precyzują, iż tylko wprowadzenie selekcji odnie czekając jednak na wdrożenie wspomnianego programu Spółka „Ekoskład” wystąpiła z inicjatywą pozyskania makulatury w drodze konkursu adresowanego do dzieci i młodzieży szkolnej na obszarze powiatu Aleksandrów Kujawski. Dnia 24 sierpnia br., w Salonie Wystaw Miejskiego Centrum Kultury w Aleksandrowie Kujawskim, odbyło się inauguracyjne spotkanie dotyczące wspomnianego konkursu pod hasłem „Dbajmy o środowisko naturalne — zmieniajmy śmieci na surowce wtórne”. W posiedzeniu wzięli udział: starosta aleksandrowski, burmistrzowie, wójtowie i dyrektorzy szkół z tere-

nu działanie ZGZK. Goście z uwagą zapoznali się z priorytetami Związku Gmin Ziemi Kujawskiej w zakresie ochrony środowiska zaprezentowanymi przez przewodniczącego ZGZK, burmistrza Nieszawy Andrzeja Nawrockiego. Duże zainteresowanie słuchaczy wzbudziło wystąpienie dyrektora Włocławskiego Centrum Edukacji Ekologicznej — Marii Pałińskiej, dotyczące edukacji ekologicznej w Polsce i na świecie. Z zadowoleniem przyjęto zaproszenie dyrektor WCEE, skierowane do szkół i jednostek samorządowych, do współpracy nad kształtowaniem właściwych proekologicznych postaw mieszkańców. Z interesującej dyskusji, która wywiązała się po tych wystąpieniach wynika, iż troska o nasze środowisko naturalne musi stać się istotnym elementem życia każdego Polaka, a postawa jaką prezentuje Zarząd Spółki „Ekoskład”, organizując zbiórkę makulatury, na pewno tę troskę wyraża.

Następnie prezes „Ekoskładu” przybliżył w szczegółach uczestnikom spotkania warunki konkursu zbiórki makulatury (regulamin w załączeniu).

W dalszej części programu goście zostali zaproszeni do zwiedzenia, zapoznania się technologią i pracą Międzygminnego Składowiska Odpadów Komunalnych w Służewie.

Spotkanie przebiegło w życzliwej atmosferze. Idea i formuła konkursu została przychylnie przyjęta przez dyrektorów szkół. Potwierdzeniem tego będzie jednak dopiero ilość deklaracji o przystąpieniu do konkursu, które wpłyną do Zarządu Spółki „Ekoskład”.

Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej
„Ekoskład” Sp. z o.o.
87-800 Aleksandrów Kujawski, ul. Słowackiego 8
tel./fax (054) 282 0245, NIP 891-13-79-582
Prezes P.U.P. „Ekoskład” mgr inż. Wiesław Szarecki

REGULAMIN KONKURSU

Zbiórka makulatury w szkołach podstawowych i średnich na terenie gmin zrzeszonych w Związku Gmin Ziemi Kujawskiej z siedzibą w Aleksandrowie Kujawskim

DBAJMY O ŚRODOWISKO NATURALNE — ZAMIENIAMY ŚMIECI NA SUROWCE WTÓRNE

Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej „Ekoskład” Sp. z o.o. z siedzibą w Aleksandrowie Kujawskim, ul. Słowackiego 8, zwane w dalszej części „organizatorem”, ogłasza międzyszkolny konkurs zbiórki makulatury pod hasłem „Dbajmy o środowisko naturalne — zamieniamy śmieci na surowce wtórne”.

§ 1

1. Celem konkursu jest popularyzacja wśród młodzieży szkolnej proekologicznych postaw i szeroko pojęte dbanie o środowisko naturalne, zamiana śmieci na surowce wtórne.

2. Realizacja celu określonego w § 1 ust. 1 zostanie podjęta m.in. poprzez organizowanie zbiórek makulatury wśród młodzieży szkolnej.

§ 2

Konkurs adresowany jest do wszystkich szkół i młodzieży szkolnej.

§ 3

Współzawodnictwo prowadzone będzie w dwóch kategoriach:

- a) najlepsza szkoła, która dokona zbiórki największej ilości makulatury w przeliczeniu na jednego ucznia;
- b) najlepsza klasa, która dokona zbiórki największej ilości makulatury w przeliczeniu na jednego ucznia.

§ 4

Dla zapewnienia sprawnego przebiegu konkursu ustala się następujące szczególne zasady postępowania, do których przestrzegania zobowiązuje się przystępujący do współzawodnictwa.

1) Makulaturę typu: gazety, opakowania, książki, kartony — bez zanieczyszczeń — należy gromadzić w paczkach przewiązanych sznurkiem.

2) Niedopuszczalnym jest umieszczanie razem z makulaturą takich surowców jak: metale, szkło, drewno, folie, różnego typu plastik itp.

3) Naruszenie warunków określonych w punkcie 2, skutkuje dyskwalifikacją ze współzawodnictwa w konkursie.

4) Za zebraną makulaturę organizator konkursu dokona zapłaty na rzecz poszczególnych szkół wg wagowej ilości licząc 0,05 zł za 1 kg.

5) Makulaturę należy gromadzić w miejscach zabezpieczonych przez szkoły, które to zebrany surowiec wtórny uchronią przed szkodliwym działaniem czynników atmosferycznych.

6) Zebrana makulatura w czasie trwania konkursu będzie sukcesywnie odbierana środkiem transportu organizatora.

§ 5

Konkurs trwa od 1 września 2000 do dnia 15 grudnia 2000 roku.

§ 6

Uczestnicy konkursu winni dokonać do dnia 15 września 2000 zgłoszenia konkursowego. Zgłoszenie winno zawierać informację o przyjęciu regulaminu konkursu.

§ 7

Organizator w terminie 30 dni od rozpoczęcia konkursu powoła Komisję Konkursową informując o tym uczestników konkursu.

§ 8

Komisja konkursowa dokona podziału pieniężnych nagród w poszczególnych kategoriach konkursu określonych w § 3 przyznając I, II i III nagrodę.

§ 9

W przypadku uzasadniającym, zdaniem Komisji Konkursowej, inny podział nagród niż przyjęty w niniejszym regulaminie — dla jego zatwierdzenia wymagana jest zgoda organizatora.

§ 10

Po zakończeniu prac Komisji i rozstrzygnięciu konkursu nastąpi uroczyste wręczenie nagród wraz ze stosownymi w tym względzie dyplomami.

Organizator
Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej
„Ekoskład” Spółka z o.o.

KOLONIA LĘGOWA KORMORANA CZARNEGO

PHALACROCORAX CARBO

W OKOLICY BRUDZEŃSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO

Kormoran czarny
w całej okazałości

Wyniki inwentaryzacji kormorana czarnego w 1981 roku wykazały w Polsce około 1500 gniazd (Przybysz et al. 1985), natomiast w 1984 roku już 4423 gniazda, z tego aż 85% krajowej populacji zlokalizowane było w północno-wschodniej Polsce (Przybysz et al. 1988). W ciągu następnych lat nastąpił gwałtowny wzrost populacji lęgowej szacowanej w 1992 roku na 8200 par, a obecnie na około 12000–15000 (Przybysz 1997, Walasz, w druku).

TEREN

Wyspa z kolonią kormorana czarnego położona jest na Zalewie Włocławskim pomiędzy 642,8 km a 644,3 km szlaku żeglugowego, w odległości 10 km na zachód od Płocka. Wyspa nie jest użytkowana gospodarczo, nie prowadzi się też na niej gospodarki leśnej. Powierzchnia wyspy wynosi 23 ha, z czego 13 ha znajduje się w gminie Brudzeń Duży, pozostała część (10 ha) należy do gm. Stara Biała (woj. mazowieckie). Brzegi wyspy są trudno dostępne i muliste, zaś gleby samej wyspy mają charakter piaszczysty. Obniżenia terenu są zabagnione. Wyspa jest porośnięta ponad trzydziestoletnim drzewostanem z przewagą sosny, w mniejszej ilości porastają ją brzozy,

topole, olsze, dęby i jarząby. W podszycie dominuje jałowiec pospolity, kruszyna, częste są też krzewy porzeczki czarnej, wierzby oraz jeżyny i bzu czarnego.

METODY

Liczenie gniazd kormorana czarnego przeprowadzono w latach: 1990, 1992, 1996 i 1997. Kontrole wykonano zgodnie z zaleceniami Przybysza (1991). Inwentaryzację przeprowadzono w miesiącach maj–czerwiec, licząc gniazda, w których znajdowały się pisklęta. Aby uniknąć powtórnego liczenia tych samych drzew z gniazdami, zaznaczano drzewa kredą, stosując numerację.

Kormorany giną również w taki sposób

Czaple siwe często gniazdują razem z kormoranami w jednej kolonii

Kolonia kormoranów

Po przeprowadzeniu liczeń w 1996 i 1997 roku zebrano resztki niestrawionych ryb w celu ustalenia składu pokarmu kormorana w okresie lęgowym.

WYNIKI

Pierwsze próby lęgów przez kormorana na terenie Zbiornika Włocławskiego obserwowano już w 1989 roku (Andruszkiewicz, informacja ustna). Inwentaryzacja przeprowadzona przez nas 15 kwietnia 1990 roku potwierdziła powyższą informację — stwierdzono 8 zajętych gniazd z młodymi. Kolonia kormorana umiejscowiona była na sosnach, wśród kolonii 28 gniazd czapli siwej (*Ardea cinerea*). Kolejna kontrola przeprowadzona w dniu 4 czerwca 1992 roku wykazała znaczny przyrost liczby gniazd kormorana (85), przy niezminiającej się liczbie gniazd czapli siwej. Zaobserwowano również przemieszczenie się części kolonii w kierunku północno-zachodnim. W 1995 roku stwierdzono tu około 200 zajętych gniazd (Zieliński, Studziński 1996). Ostatnie kontrole przeprowadzone przez nas 22 czerwca 1996 roku i 22 czerwca 1997 roku wykazały dynamiczny wzrost populacji kormorana czarnego oraz czapli siwej. W czasie pierwszej kontroli zarejestrowaliśmy aż 941 gniazd kormorana i 95 gniazd czapli siwej. Natomiast 22 czerwca 1997 roku stwierdziliśmy 1155 gniazd kormoranów oraz 64 gniazda czapli siwych. W okresie 6 lat nastąpił 118-krotny wzrost lęgowej kolonii kormorana oraz przeszło trzykrotny wzrost liczebności czapli siwej. Kolonia rozprzestrzeniła się w kierunku południowo-wschodnim i południowym, zajmując około 40% zadrzewionej części wyspy. Dominującym gatunkiem drzewa zajmowanym przez kormorana w roku 1992 była sosna (92,5%), przy niewielkim współudziale drzew liściastych (7,5%). W 1996 roku najczęściej wykorzystywanym gatunkiem drzew była również sosna (98,5%) — zob. tabela 1. W 1996 roku najwięcej stwierdzono drzew z 6 oraz 5 gniazdami. Na dwóch drzewach złożyły kormorany po 13 gniazd. Drzewa z 1–2 gniazdami stanowiły przeszło 50% ogółu zasiedlonych gniazd (tab. 2). W celu określenia diety kormoranów analizie poddano niestrawione ryby zebrane jednorazowo 22 czerwca 1996 roku i 22 czerwca 1997 roku pod gniazdami kormoranów. W materiale rozpoznano 16 gatunków ryb (tab. 3).

Gatunek drzewa	Liczba gniazd		%	
	1996	1997	1996	1997
Sosna zwyczajna (<i>Pinus silvestris</i>)	927	1128	98,5	97,7
Olsza czarna (<i>Alnus glutinosa</i>)	13	23	1,4	1,9
Brzoza brodawkowata (<i>Betula verrucosa</i>)	1	2	0,1	0,2
Robinia (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	—	2	—	0,2
Razem	941	1155	100	100

Tabela 1

Umieszczenie gniazd kormorana na poszczególnych gatunkach drzew w 1996 i 1997 roku

Liczba gniazd (jedno drzewo)	Liczba drzew na wyspie	Udział % drzew	Suma gniazd	Udział % gniazd
1	69	25	69	7,4
2	70	25,4	140	15,1
3	37	13,4	111	11,9
4	27	9,8	108	11,7
5	20	7,2	100	10,8
6	25	9,2	150	16,2
7	6	2,1	42	4,5
8	8	2,9	64	6,9
9	4	1,4	36	3,8
10	7	2,5	70	7,6
11	1	0,4	11	1,2
12	—	—	—	—
13	2	0,7	26	2,8
Razem	276	100	927	100

Tabela 2

Liczebność gniazd kormorana na jednym drzewie (sosna) w 1996 roku

Gatunek	Liczba osobników (1996)	%	Liczba osobników (1997)	%
Ukleja (<i>Alburnus alburnus</i>)	148	35,9	10	4,9
Okoń (<i>Perca fluviatilis</i>)	113	27,4	63	30,6
Jazgarz (<i>Acerina cernua</i>)	94	22,8	18	8,7
Płoc (<i>Rutilus rutilus</i>)	12	2,9	8	3,9
Węgorz (<i>Anquilla anquilla</i>)	8	1,9	21	10,2
Leszcz (<i>Abramis brama</i>)	4	1	12	5,8
Leszcz (<i>Wsox lucius</i>)	2	0,5	4	1,9
Karaś (<i>Carassius carassius</i>)	1	0,2	1	0,5
Karp (<i>Cyprinus carpio</i>)	1	0,2	6	2,9
Karp (<i>Blicca bjoerkna</i>)	1	0,2	—	—
Lin (<i>Tinca tinca</i>)	1	0,2	8	3,9
Wzdręga (<i>Scardinius erythrophthalmus</i>)	—	—	6	2,9
Jaź (<i>Leuciscus indus</i>)	—	—	3	1,4
Boleń (<i>Aspius aspius</i>)	—	—	3	1,4
Sandacz (<i>Lucioperca lucioperca</i>)	—	—	2	1
Sum (<i>Silurus glanis</i>)	—	—	1	0,5
Nieoznaczone	28	6,8	40	19,5
Razem	413	100	206	100

Tabela 3

Skład pokarmu kormorana na podstawie materiału zebranego pod kolonią w dniach 22 VI 1996 i 22 VI 1997.

DYSKUSJA

Największa kolonia kormorana w kraju (licząca 3860 gniazd) 1992 w roku została odnotowana w Kątach Rybackich (Przybysz 1997). W 1996 roku naliczono tam aż 6000 par (Goc et al. 1997). Wykryta przez nas kolonia w ówczesnym województwie płockim, licząca około

1200 gniazd była drugą co do wielkości w Polsce i największą na śródlądziu krajowym. Gniazdowało w niej około 10% krajowej populacji.

Badania (Mellin 1990) z obszaru Mazur w latach 1986–1987 wykazały mniejszą liczbę gatunków ryb w diecie kormorana. Na podsta-

wie wypluwek wydobytych z żołądków oraz na podstawie bezpośredniej analizy niestrawionych ryb wykazano łącznie 10 gatunków. Stwierdzono miętusa, nieobecnego w naszym materiale, natomiast nie odnotowano jazgara i karpia. Najczęstszymi gatunkami ryb w diecie kormorana na Pojezierzu Mazurskim była płoć i lin (Mellin 1990), a na Zbiorniku Włocławskim — ukleja oraz okoń (w przeważającej większości narybek). Trzecią pozycję zajmował jazgarz — gatunek bez żadnej wartości gospodarczej.

Zebrany przez nas materiał wymaga jeszcze dalszych badań. Konieczne jest też dalsze śledzenie zmian liczebności w omawianej kolonii, zwłaszcza w kontekście gospodarki rybnej prowadzonej na zbiorniku.

Obecność tak dużej kolonii należy tłumaczyć zalatywaniem stad kormoranów na żerowiska na Wiśle powyżej Płocka, a więc już na obszarze Niziny Mazowieckiej. Największe stado widziano koło Płocka-Radziwia (12 km na wschód od kolonii) 29 października 1996 roku około 480 ptaków.

Kolonia kormoranów powinna zostać objęta ochroną rezerwatową lub w randze użytku ekologicznego, a jakiegokolwiek próby redukcji ptaków powinny być poprzedzone szczegółowymi badaniami nad składem pokarmu, zasięgiem żerowania od kolonii. Szczególnie to ostatnie zagadnienie wydaje się być waż-

ne, bowiem dotychczasowe obserwacje wskazują na dalekie loty żerowiskowe, a zatem wpływ na ichtiofaunę rozkłada się na dużym obszarze zarówno Zbiornika Włocławskiego, jak i Wisły, przez co zmniejsza się presja na rybostan w skali lokalnej.

Bogdan Kaźmierczak
Ireneusz Kaliszewski

LITERATURA

M. Goc, L. Iliszko, Cz. Nitecki, *Rozwój kolonii kormoranów (*Phalacrocorax carbo sinensis*) i czapli siwej (*Ardea cinerea*) w Kątach Rybackich i jej wpływ na biocenozę leśną*, [w:] *Ptaki jako wskaźnik zmian środowiska — monitoring, waloryzacja, ochrona*, Słupsk 1997.

M. Mellin, *Wstępne wyniki selekcjonowania kormoranów (*Phalacrocorax carbo*) odstrzelonych na Mazurach wiosną 1987 roku*, „Notatki Ornitologiczne”, 1990, 31, s. 53–59.

A. Przybysz, J. Przybysz, K. Przybysz, *Kormoran *Phalacrocorax carbo* L. w Polsce w latach 1980–1981*, „Przegląd Zoologiczny”, 1985, 29, 2, s. 199–213.

J. Przybysz, J. Engel, M. Melin, A. Mru-gasiewicz, A. Przybysz, K. Przybysz, *Wzrost liczebności populacji kormorana (*Phalacrocorax carbo sinensis*) w Polsce*, „Notatki Ornitologiczne”, 1988, 32, s. 71–81.

J. Przybysz, *Uwagi do metodyki badań liczebności kormoranów (*Phalacrocorax carbo*)*, „Notatki Ornitologiczne”, 1991, 32, s. 1–2, 115–118.

Przybysz J., *Kormoran. Monografie przyrodnicze*, Świebodzin 1997.

K. Walasz, *Ptaki. Czerwona Księga Zwierząt*, t. 1, Kraków, mat. nie publik.

M. Zieliński, S. Studziński, *Awifauna Błot Rakutowskich pod Włocławkiem*, „Notatki Ornitologiczne”, 1996, 37, s. 259–300.

Jak pisać poprawnie artykuły

o ochronie środowiska, ekologii, ochronie przyrody? — metodyka, metodologia, terminologia

Artykuł omawia podstawowe zasady, poprzednio omówione zostały: celowość, funkcjonalizm, poprawność gramatyczna, znajomość terminologii, respektowanie wymogów redakcyjnych, znajomość problemu. Zawiera niezbędną literaturę

Ponieważ pisanie, będące na początku przygodą, zostaje nieraz na długie lata zamilowaniem lub koniecznością zawodową, należy zadać sobie kilka pytań:

Ćwiczenie 1

Autor pyta samego siebie: czy uświadamiam sobie dlaczego chcę napisać tekst, czy rzetelnie chcę omówić temat i zawrzeć w nim możliwie wszelką argumentację, czy chcę być profesjonalistą, czy potrafię siedzieć w bibliotece, czytelni i śledzić na bieżąco literaturę — raz, dwa razy w tygodniu, a może rzadziej? Ile razy w tygodniu bywam w księgarniach, od jak dawna mam potrzebę czytania, dlaczego fiszki z lektur nie zawsze są takie jakie trzeba? Dlaczego nie wolno dążyć do publikacji „na siłę” — to znaczy nie śpieszyć się, i czy zdaję sobie sprawę z faktu, że rzucanie tez śmiałych, ostrych wynika nieraz z niefachowości, a nie przejrzenia literatury przedmiotu, nie sprawdzenia danych, młodzieńczego zadufania, braku konspektu, planu artykułu i określenia zakresu tematycznego? Jeśli lęk i strach — „zły doradca” — pojawia się podczas pisania, czy potrafię go zlikwidować:

- udowadniając sobie, że teza nowatorska i śmiała po wszelkich analizach nadaje się do publikacji?
- rzucając w kąt tornister, flamastry, biorąc plecak i znikając na pół dnia w lesie?
- łamiąc wszelkie nawyki, fobie, uprzedzenia, rzucić w kąt tornister, flamastry, wziąć plecak i wyjechać z dnia na dzień aby skonfrontować swoje myślenie o współczesnej ekologii z tym jak funkcjonuje duże miasto: moda, księgarnie zabytki, przestrzeń, zieleni? A jeśli mieszkam w dużym mieście — wyjechać na wieś lub do małego miasteczka?
- rzucić pisanie: redakcja stawia wymogi niezgodne z sumieniem piszącego?
- nie wyrazić zgody na naciski polityczne?

- przepatrzeć czy nie zaniedbałem terminów i dobrego obyczaju: czy nie przełożyłem terminu składania do druku publikacji o miesiąc lub dwa, a jeśli tak, to czy poinformowałem o tym pisemnie, że wymogi rzetelności wymagają przełożenia terminu?

Jeśli autor odpowiadając samemu sobie, uważa, że stara się jak może, to:

Ćwiczenie 2

Autor pyta samego siebie: czy uświadamiam sobie, że pisanie wymaga: dbania o siebie, o swoje zdrowie — pisze się przy dziennym świetle, nie w nocy, oszczędza się oczy? Jak również systematyczności i stabilności — artykuł improwizowany, aby dotrzymać terminu, powoduje zastrzeżenia do siebie nieraz na długie miesiące? Że można mieć wspaniałe idee i pomysły, a trudniej je napisać i uzasadnić? Że trudniejsze okazuje się „atakowanie” problemu a nie autorów, a najtrudniejsze jest „atakowanie” zdań, które ma się napisać? Dlaczego konwencja, styl: felieton, esej, publicystyka — nie może rozstrzygać o treści, zawartych tezach, i nie może ich przesłonić? Dlaczego nie powinno obrażać się na redakcję za propozycje poprawek w tekście. Redakcja może ich wymagać wiele. Czy potrafię chcieć uzgodnić poprawki po ich przedyskutowaniu?

Jeśli autor odpowiadając samemu sobie uważa, że stara się jak może, to zapoznaje się z zasadami:

1. Prawa własności intelektualnej . . . . .

Najpierw przestrzega się swojego prawa własności: nie podaje się do wiadomości publicznej artykułu lub jego tez przed opublikowaniem. Dyskusje na ten temat prowadzi się z redakcją. Zasada ta uniemożliwia plagiat: skopiowanie idei, przejęcie pomysłu. Pomimo stwierdzenia, że pomysł jest własnością autora z chwilą

powstania, a utwór publicystyczny jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia (zob. literatura), należy znać te przepisy i koniecznie je stosować. Jest to podstawowy wymóg szacunku dla siebie jako podmiotu prawa. Dlatego nie należy publikować w czasopiśmie:

- nie mających jasno określonych reguł prawnych, jak © Copyright i ® All right reserved,
- nie zawierających umów pisemnych na artykuł,
- nie zawierających dżentelmeńskiej umowy z autorem, o ile nie jest to umowa pisana,
- nie wywiązujących się z umów b) i c),
- nie mających tak zwanej stopki redakcyjnej — nie podających składu redakcji,
- nie podających wydawcy,
- nie płacących honorarium; chyba, że zastrzegają że nie płacą, lub nie zawsze, dlatego, że nie są dochodowe (komercyjne) i redakcji na honorarium nie stać; jest to zrozumiałe, ale musi być postawione uczciwie i po dżentelmeńsku.
- nie przysyłających lub nie dostarczających egzemplarza, w którym zamieszczony jest artykuł.

Ze sposobem oznaczania © i ® należy się zapoznać aby uniknąć komplikacji prawnych. Natomiast fakt jakichkolwiek relacji z redakcją i wydawcą nie zwalnia od przestrzegania wymogów przyzwoitości i zasad etycznych publikowania. Należy je zawsze rygorystycznie przestrzegać.

Przykład 1:

z zastosowaniem *reductio ad absurdum* — sprowadzeniem do absurdu:

Autor doszedłszy do połowy dociekań doznaje olśnienia, że „pi” nie jest „r²”

a „r³” i zastosowanie tego wzoru oczyści cały ekosystem — puszcza w obieg sensację poprzez znajomych, przyjaciół i internetowe pogaduchy. Skutek: wybucha III wojna światowa (na szczęście w internecie). Autorowi wykazuje błąd 8-latek Mbenda: <http://com.mbenda.kenia.priv>. Autor odchodzi od matematyzowania ekosystemu i zakłada swoje ulubione <http://com.ator.znadwisly.pir³.piwo.priv>. Reguła jak uniknąć absurdu: nie fascynować się swoimi pomysłami i bezmyślnie nie puszczać ich w obieg; przemyśleć je krytycznie i solidnie przeczytać literaturę przedmiotu.

2. Prawa człowieka . . . . .

Równie rygorystycznie należy przestrzegać praw człowieka: dóbr osobistych pojedynczych ludzi, instytucji, zaczynając również od siebie i opierając się na stwierdzeniu: nieznanomość prawa nie zwalnia mnie od nieprzestrzegania go. Podstawowe dokumenty dotyczące praw człowieka oraz ich aktualną wykładnię trzeba znać (zob. literatura).

Publikacje mają cel praktyczny, a zasięg ich jest niekiedy duży w sensie nakładu lub skutków społecznych,

politycznych, moralnych. Wszelkie możliwe skutki (implikacje) publikowanych tekstów należy sobie uświadomić — reguła ta jest uprzednim warunkiem wzięcia flamastra lub długopisu do ręki.

3. Nie opieranie się na *argumentum ad personam* . . . . .

Zawsze niemile jest widziany i dyskwalifikowany „argumentum ad personam”: dowodzenie, że teza autora jest fałszywa ze względu na niego samego.

Przykład 2:

„Autor twierdzi, że problem ekologiczny w Polsce narasta, a przecież wiemy, że to nieprawda, gdyż autor jest wegetarianinem”. Zdanie takie jest nieprawdziwe naukowo, a oprócz tego narusza wszelkie prawa i dobry obyczaj. Należy udowodnić, że teza ta jest nieprawdziwa: autor nie zamieścił literatury, podał nieaktualne dane. *Argumentum ad personam* nie jest jakimkolwiek argumentem, gdyż obala nie zasadność tezy artykułu, a samego autora.

Reguła: „Jak uniknąć obalania autora”: tekst publikuje się nie dla wyżycia się na kimś, dania ujścia swej niepowściągliwości lub chęci eliminacji z życia publicznego osoby, przez podanie argumentów niezgodnych z faktami i danymi nauki. Aby uniknąć czezych popisów, zdania artykułu trzeba sprawdzać wielokrotnie. Stosując przez analogię teorię antropologa kultury Rogera Callois stwierdzić należy, że artykuł nie może służyć „ilinx” (oszołomieniu, nie jest też ludyczną grą i zabawą pojęciami i terminami) co prowadzi do naruszenia dóbr osobistych. Na uniwersytetach temperowanie i uprzytamnianie zasad elegancji i przyzwoitości zaczyna się od zakazu polemizowania w pracy magisterskiej z profesorami, nawet w przypisach.

4. Nie opieranie się na argumentacji *zoon politicon* . . . . .

Nie powinno się używać argumentów politycznych — mody polityczne zmieniają się. Argument, że autor jest lepszy lub gorszy dlatego, że jest zielony, chadek, konserwatysta, socjalista, socjaldemokrata, liberał, agrarysta, populistą, etc. — można włożyć do annałów ludzkiej głupoty. Wystarczy przestrzegać praw człowieka.

5. Unikanie moralizatorstwa . . . . .

Nie powinno się używać argumentów moralizatorskich jak w zdaniu:

„zanieczyszczanie ludzi i przyrody jest złem moralnym”. Współcześnie nie jest to żaden argument, dlatego, że jest to fakt znany od wielu lat. Należy raczej opierać się na faktach, danych i rzetelnej budowie zdań.

6. Nie piszę w próżni . . . . .

Bez względu na to jak lubię siebie (ćwiczenia 1 i 2), ludzi (wymienione zasady), lubię też przyrodę. Nie

wiem czy bardziej ją lubię od siebie lub innych, ale staram się znać: Światową Kartę Ochrony Przyrody, Ustawy RP o ochronie środowiska, o ochronie zwierząt, o lasach,

Ćwiczenie 3

Jak uniknąć „szkolnych błędów”?

Najwięcej błędów bierze się z przecenienia własnych możliwości, braku trzeźwej samooceny i ugruntowania się chwilowego lub stałego we własnej ważności, wyjątkowości, lub talentu, wspaniałości lub genialności. Reguła postępowania: pomysł odłożyć na wiele miesięcy lub lat: niech go życie zweryfikuje.

Nie powinno się też pisać z „klepki”: tekst od razu na maszynie lub na komputerze i do druku. Teksty takie nie wytrzymują krytyki.

Reguła postępowania: pierwszą redakcją tekstu sprawdzić wielokrotnie, nanieść poprawki (dlatego margines lewy i prawy oraz odstępy między wersami jak największe) i dopiero przepisać na „czysto”.

Nie należy też przejmować się odrzuceniem tekstu przez redakcję. Tekst rzetelnie napisany jest aktualny przez wiele lat.

Reguła postępowania: wysłać do innej redakcji, lub zbierać tego typu artykuły na większą publikację.

Literatura . . . . .

Ćwiczenie 4

Ponieważ podane dokumenty (oprócz pozycji 2 i 4) znajdują się w wielu wydaniach, znajdź je i sporządź fiszki:

- ¹ Deklaracja Praw Człowieka ONZ
- ² Karta Podstawowych Praw Unii Europejskiej „Rzeczpospolita” 234(2000) C 4
- ³ Międzynarodowe Prawa Autorskie
- ⁴ Prawo autorskie i prawa pokrewne. Ujednolicony tekst ustawy, „Rzeczpospolita” 161(2000) CI-CV6. Ustawa o prawie prasowym

Andrzej Mazur

KONKURS

PLASTYCZNO

Włocławskie Centrum Edukacji Ekologicznej ogłasza konkurs plastyczno-fotograficzny: „Cztery pory roku — Zima w przyrodzie”.

-FOTOGRAFICZNY

Prace będą oceniane w pięciu grupach wiekowych oraz w trzech grupach form twórczości plastycznej:

- prace plastyczne w dowolnej technice
- prace fotograficzne
- grafika komputerowa

Grupa I — (6 lat) prace plastyczne
 Grupa II — (7–9 lat) prace plastyczne
 Grupa III — (10–12 lat) prace plastyczne
 Grupa IV — (13–15 lat) prace plastyczne, fotograficzne, grafika komputerowa
 Grupa V — (16–19 lat) prace plastyczne, fotograficzne, grafika komputerowa

Regulamin konkursu:

1. Prace plastyczne mogą być wykonywane dowolnymi technikami, ich wymiary jednak nie powinny przekraczać formatu A3.
2. Prace fotograficzne powinny przedstawiać zjawiska przyrodnicze zachodzące w okolicach zamieszkiwanych przez uczestników konkursu.
3. Prace indywidualne należy przesać do 1 marca 2001 roku na adres Włocławskiego Centrum Edukacji Ekologicznej, po ich uprzednim dokładnym opisaniu:
  - imię i nazwisko,
  - wiek,
  - adres uczestnika konkursu,
  - adres szkoły.
4. Oceny prac dokona Komisja Konkursowa.
5. Nadesłane prace nie podlegają zwrotowi.
6. W konkursie nie biorą udziału prace zespołowe.
7. O terminie rozstrzygnięcia konkursu i uroczystości rozdania nagród poinformujemy laureatów konkursu indywidualnie. W konkursie przewidziano atrakcyjne nagrody!

